

บทที่ 5

สรุป

วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถือเป็นหน่วยงานเกิดใหม่ระดับคณะที่มี ขบวนการก่อเกิด กระบวนการพัฒนาท่ามกลางปัญหาอุปสรรค ท่ามกลางความไม่เข้าใจของคนในวงการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จัดตั้ง ซึ่งโพธิวิชชาลัยถือเป็นประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ เป็นความรู้ และเป็นบทเรียนด้านกลับสำหรับการขยายผลหรือสำหรับหน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจศึกษาในโอกาส ต่อๆ ไป

โพธิวิชชาลัย เกิดขึ้นจากการวางแผนเพื่อออกไปข้างหน้าของคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัย จึง กำหนดให้มียุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม อันเป็นยุทธศาสตร์ 1 ใน 9 ยุทธศาสตร์ ภายใต้การบริหารงานของอธิการบดี (ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ) ซึ่งเฉพาะยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม รอง อธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

โพธิวิชชาลัย มีจุดเริ่มต้นนับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2546 เมื่ออธิการบดีลงสำรวจพื้นที่ที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน โดย อบต. น้ำอ่างได้แจ้งความจำนงมอบที่ดินสาธารณประโยชน์ประเภท ประชาชนใช้ร่วมกัน เพื่อสร้างสถานศึกษา ซึ่งต่อมาก็นำไปสู่โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุ 50 พรรษา และทรงสำเร็จ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ บนเนื้อที่ 969 ไร่ 1 งาน 27 ตารางวา ที่ ตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ถือเป็นแนวคิดในเชิงยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ไม่ต้องการ สร้างสิ่งซ้ำ ตามการพัฒนาแบบโลกกระแสหลัก ตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้ที่กำหนดจากบนสู่ล่าง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นความพยายามสร้างสิ่งที่แตกต่าง (about being different) ให้เกิดขึ้นในวงการศึกษา

นั่นก็หมายความว่า โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน จะต้องตอบคำถามวิกฤตหลาย วิกฤต ภายใต้การขับเคลื่อนของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลทำให้เกิดวิกฤตแย้งชิงปลั่งงาน น้ำมัน (ที่ถูกยกระดับเป็นทรัพยากรยุทธปัจจัย) วิกฤตแย้งชิงทรัพยากรพลังงานธรรมชาติอื่นๆ วิกฤตสงครามใน ยุคล่าอาณานิคมแผนใหม่ วิกฤตช่องว่างทางเศรษฐกิจและความยากจน วิกฤตศีลธรรมภายใต้ลัทธิบริโภคนิยม วิกฤตการจัดการศึกษาที่ตกเป็นเครื่องมือของการพัฒนาที่เบียดเบียน แทนที่จะพัฒนาคนไปสู่วิถีสันติภาพ ประชาธิปไตยที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และธรรมะหรือความดีงาม โดยเฉพาะแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับ อุดมศึกษาของไทยตั้งแต่แรกเริ่มนั้น มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่เริ่มต้นเพื่อการรับราชการ เพื่อช่วยราชการ ท่ามกลางการคุกคามของลัทธิล่าอาณานิคมตะวันตก ต่อมาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็ขยายเติบโตใน ขอบเขตทั่วประเทศในช่วงสงครามลัทธิอุดมการณ์ ซึ่งรัฐบาลในสมัยนั้นมุ่งการพัฒนาเพื่อสนับสนุนแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อีกนัยหนึ่งก็คือส่งเสริมสนับสนุน หรือเป็นฐานรากให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของระบบทุนนิยมตะวันตกเป็นตัวตั้ง

ในขณะที่ปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาโดยภาพรวมก็กำลังต้องการกระแสการจัดการศึกษาในเชิงพาณิชย์ มองการศึกษาเป็นการบริการที่หวังผลเชิงธุรกิจ แข่งขันกันหารายได้ ที่มีปรัชญาและจุดหมายแบบธุรกิจเอกชน มองประชาชนผู้เรียนเป็นลูกค้า เป็นแหล่งแสวงหารายได้ โดยไม่สามารถเชื่อมโยงการศึกษา เข้ากับปัญหาวิกฤต หรือตอบคำถามภารกิจที่สำคัญของมหาวิทยาลัยในด้านการบริการวิชาการต่อชุมชนหรือสังคม ในความหมายที่ไม่ใช่คิดเอาเองแบบนักวิชาการที่อยู่แต่ในโลกของตำรา แต่เป็นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมจัดการกับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมได้

ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน เกิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุ 50 พรรษา และทรงสำเร็จการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ 20 ปี : พุทธศักราช 2548 ขึ้น โดยคาดหวังว่าโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชนแห่งนี้ จะเป็นตัวแบบหนึ่งของความพยายามในการแสวงหาทางออกของสถาบันระดับอุดมศึกษาให้กับสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม หรือเป็นแรงบันดาลใจที่นำไปสู่การพัฒนาขยายเครือข่ายเพื่อนำความเข้มแข็งในทุกๆ ด้าน กลับมาสู่ชุมชนและสังคมไทย รวมทั้งก้าวข้ามวิกฤตต่างๆ ที่นับวันจะยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้น

ทั้งนี้หากกล่าวโดยสรุป ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคมที่ขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยแนวชุมชนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้นมีนัยยะที่สำคัญอย่างน้อย 5 ประการ คือ

ประการแรก เป็นการบ่งบอกอย่างชัดเจนว่า มศว ให้ความสำคัญเรื่องของการจัดการความรู้เพื่อสังคม ซึ่งขยายความต่อไปอีกได้ว่า มหาวิทยาลัยจะเชื่อมโยง และไม่แยกตัวออกจากสังคม นอกจากนี้ไม่แยกตัวออกจากสังคมแล้วยังสะท้อนเจตนารมณ์ ของการต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมและสร้างชุมชนเข้มแข็ง ด้วยความรู้เป็นฐาน

ประการที่สอง ความเข้าใจในเรื่องของความรู้ นั้น ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคมมีความเข้าใจต่อโลกของความรู้ว่า มีทั้งความรู้ที่เป็นสัจจะและมีทั้งความรู้ที่ถูกนำเอาไปประยุกต์ มีทั้งความรู้เพื่อสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง และมีทั้งความรู้เพื่อชุมชนคนฐานราก มีทั้งความรู้เพื่อตอบสนองโครงสร้างระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกาภิวัตน์ และมีทั้งความรู้ทางเลือกหรือความรู้ทวนกระแส ฯลฯ และด้วยเหตุผลที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒรวมทั้งมหาวิทยาลัยทั้งหลาย มีอาจหลีกเลี่ยงหลุดความรู้กระแสหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติทั้งองคาพยพได้ ความพยายามของยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคมจึงจำต้องแสวงหาความรู้ชุดใหม่ที่รู้เท่าทัน ที่สามารถสังเคราะห์ชุดความรู้ชุดต่างๆ เพื่อนำสิ่งที่เป็นคุณมาส่งเสริมสนับสนุนความรู้ชุดใหม่เพื่อสังคมและชุมชนก้าวสู่ความเข้มแข็งอย่างสอดคล้องและเป็นจริง

ประการที่สาม ความพยายามในการขับเคลื่อนดังกล่าว จึงก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กับชุมชนในหลายรูปแบบวิธีการตั้งแต่การลงพื้นที่จริง การพบปะกับชุมชนผู้นำชุมชนและเครือข่ายการจัดเสวนา การร่วมคิด และทำกิจกรรมร่วมกัน การสัมมนาวิชาการ การวางแผนเพื่อสร้างโครงการและการดำเนินการโครงการต่างๆ โดยชุมชนมีส่วนร่วม ฯลฯ

ประการที่สี่ โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ที่พยายามก้าวข้ามก ารอนุรักษ์ระบบราชการหรือการเป็นองค์กรรองรับการขึ้นำจากภาคการเมือง แบบตัวแทน จนสูญเสียเสรีภาพทางวิชาการหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ยุทธศาสตร์ ดังกล่าวจะทำให้คุณค่าต่อการขับเคลื่อนขององค์กรภาคีเครือข่าย เห็นความสำคัญต่อการสร้างพลังร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งบนฐานความคิดเช่นนี้ได้ ก่อให้เกิดโครงการของยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรมหลายโครงการ

ประการสุดท้าย สิ่งสำคัญของโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน ก็คือ การยอมรับการมีอยู่ของทุนเดิมที่สั่งสมมาอย่างยาวนานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่ครั้งยังเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงและพัฒนาไปสู่วิทยาลัยวิชาการศึกษา 8 วิทยาเขต ทุนเหล่านั้นแม้จะมีได้เป็นทุนทางธุรกิจแต่เป็นทุนอันเกิดจากการผลิตบัณฑิตเพื่อไปสร้างเด็กและเยาวชนไปสร้างคนและอยู่ในชุมชน ได้ส่งผลย้อนกลับมาสู่ปัจจุบันของการลงพื้นที่ เพื่อการประสานบ้าน วัด โรงเรียน อย่างแยกไม่ออก อดีตกับปัจจุบันจึงเชื่อมโยงไปสู่อนาคตอย่างมีความหมายยิ่ง

เบญจภาคีและการก่อเกิดโพธิวิชาลัย

ขณะที่การเริ่มต้นโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน บนเสาหลักของการเคารพกฎธรรมชาติ เสาหลักคุณค่าของวิถีจริยธรรม เสาหลักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเสาหลักชุมชนและสิ่งแวดล้อมเป็นจุดหมาย กำลังดำเนินไปท่ามกลางปัญหาและอุปสรรคทั้งจากภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย (อ่านปฐมบทและร่องรอยโพธิวิชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2551 : หน้า 28-78 ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม) ก็เริ่มดำเนินการในพื้นที่ใหม่คู่ขนานไปกับพื้นที่เดิม

โดยพื้นที่ใหม่ที่อยู่ที่จังหวัดสระแก้วนั้น ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ได้เริ่มต้นด้วยการประสานงานกับผู้นำองค์กรชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ที่อดีตเป็นศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยปัจจุบันแต่ละคนมีบทบาทเป็นแกนนำการจัดการลุ่มน้ำ มีบทบาทเป็นผู้นำศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว ฯลฯ อันนำไปสู่การขยายเครือข่ายไปสู่องค์กรภาคชุมชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้วและพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกหลายจังหวัดและหลายองค์กร ซึ่งในมุมมององค์กรภาคประชาสังคมเหล่านั้น ก็ดำเนินการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างพลังร่วมกับมหาวิทยาลัยด้วยเช่นกัน

การลงพื้นที่ของยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในเบื้องต้นถือเป็นช่วงเวลาแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีได้ราบรื่นดังที่คิด ที่ยังไม่ราบรื่นหรือยังไม่สนิทใจ ยังไม่เป็นที่ไว้วางใจนัก ก็เนื่องมาจากกระแสการขยายตัวของมหาวิทยาลัยทั่วไปล้วนมุ่งเข้าไปในเชิงธุรกิจ การเปิดสอนแย่งผู้เรียนข้ามพื้นที่ ข้ามจังหวัดเพื่อหารายได้กำลังระบอบอย่างหนัก หลักสูตรความรู้ที่สอนก็ถูกวิพากษ์ว่า เป็น

ความรู้ของเมือง เป็นความรู้ที่พราดลูกหลานไปจากอกของพ่อแม่ ไปจากชุมชน ผู้สอน ครูอาจารย์ก็ทำงานเป็นผู้รู้ มหาวิทยาลัยก็เป็นผู้รู้ ในขณะที่เดียวกันก็มองชุมชนเป็นพื้นที่ที่ไร้ความรู้ ภูมิปัญญาไม่ใช่ความรู้ หรือเป็นความรู้ที่ไม่มีมาตรฐาน ที่ดูจะร้ายแรงก็คือ ชุมชนมองการศึกษาเป็นการล่าเหยื่อเพื่อให้ตัวมหาวิทยาลัยอยู่รอดมากกว่าเป็นการร่วมมือกันสร้างชุมชนให้เข้มแข็งหรือพึ่งตนเอง ฯลฯ

ทัศนคติดังกล่าว มีที่มาจากกรณีที่ชุมชนได้พบประสบจากความจริง จึงส่งผลทำให้การขับเคลื่อนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในชุมชน จำต้องอาศัยกระบวนการสร้างความเข้าใจ พบปะพูดคุยประชุมปรึกษาหารือร่วมกับภาคีเครือข่ายที่มีบทบาทเป็นที่ยอมรับนับถือในชุมชนเป็นปฐมฐาน พร้อมๆ ไป กับการลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่องในเบื้องต้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากจังหวัดสระแก้ว ประสบกับปัญหาวิกฤติรอบด้าน การแก้ปัญหาเชิงระบบ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคีเครือข่าย การเรียงร้อยประสานภาคีเครือข่าย 5 เครือข่าย จึงเป็นจังหวะก้าวที่สำคัญของการก่อรูปองค์กรความร่วมมือขึ้นในพื้นที่ที่มีความสำคัญยิ่ง และมีความยากยิ่ง

โดยเฉพาะความยากยิ่งนั้นก็เพราะ แต่ละองค์กรต่างมีปรัชญา มีวัฒนธรรมองค์กร มีภารกิจ การดำเนินงาน มีทั้งจุดหมายที่ทั้งสอดคล้องและมีทั้งขัดแย้งกัน

การประสานองค์กรภาคประชาสังคมและสื่อกับองค์กรภาคราชการฯ ที่มีที่ทำการอยู่ศาลากลางจังหวัด การประสานองค์กรภาคประชาชน ชุมชน ชาวบ้าน กับภาคีภาคธุรกิจและภาคีภาคราชการ การประสานองค์กรภาคีภาควิชาการกับทุกภาคีเครือข่ายที่ต่างฝ่ายต่างองค์กรก็มาจากสายงานการบังคับบัญชาคนละสายงาน เหล่านี้จึงเป็นเรื่องยากในการจัดการ จนถึงขั้นที่มีการกล่าวว่าเป็นเรื่องที่ยากจะเกิดขึ้นได้

แต่ผลจากการทำงานร่วมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันและกัน ขจัดอคติที่เคยมีต่อกัน มุ่งคุณค่าในเรื่องความดีงาม จิตอาสา ความเสียสละเพื่อสร้างต้นแบบของขบวนการเบญจภาคี

ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถขับเคลื่อนนำไปสู่การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทน และป่าต้นน้ำจังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ณ ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ระยะที่ 1 พ.ศ. 2550-2552

ทั้งนี้ เฉพาะภาคีภาควิชาการ มีภาระหน้าที่ 4 ด้าน คือ

1. จัดกระบวนการเรียนรู้
2. จัดทำข้อมูลเชิงวิชาการและระบบฐานข้อมูล
3. ติดตามสนับสนุนและสรุปทบทวนการดำเนินงาน
4. สนับสนุนให้เกิดโพธิวิชาลัยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินการเพื่อขอจัดตั้งองค์กรโพธิวิชาลัย

แม้องค์กรเบญจภาคีอันประกอบด้วย ภาคีภาคราชการและความมั่นคง ภาคีภาควิชาการ ภาคีภาคประชาชน ภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ ภาคีภาคธุรกิจเพื่อสังคม จะร่วมกันลงนามความร่วมมือ หรือประกาศ

ปฏิญญาสระแก้วต่อสาธารณชนไปแล้ว

แต่การจัดตั้งโพธิวิद्याลัย การร่างหลักสูตร การอนุมัติหลักสูตร ก็มีกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของระบบราชการรองรับ จนวันที่ 3 สิงหาคม 2550 จึงได้มีการนำเสนอโครงการจัดตั้งโพธิวิद्याลัยสู่ที่ประชุม สภามหาวิทยาลัย ซึ่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ตั้งคำถาม วิจารณ์ และเสนอข้อคิดเห็นหลายประการ (อ่าน... ปฐมบทและร่องรอยโพธิวิद्याลัย. 2551 : 88-112) ซึ่งในวันการนำเสนอดังกล่าวต้องถือว่าเป็นครั้งแรก ในประวัติศาสตร์ของที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ที่การเสนอโครงการจัดตั้งโพธิวิद्याลัยมีผู้แทนจาก 5 ภาคี เครือข่าย ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว (ภาคีภาคราชการ) ประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง (ภาคีภาค ประชาสังคมและสื่อ) ผู้ใหญ่บ้าน (ตัวแทนภาคีภาคประชาชน) ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท น้ำตาล ขอนแก่น จำกัด (มหาชน) (ภาคีภาคธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม) และรองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ (ภาคีภาควิชาการผู้รับผิดชอบโครงการ) ร่วมกันนำเสนอโครงการจัดตั้งโพธิวิद्याลัย

ต่อมาวันที่ 5 กันยายน 2551 ผู้รับผิดชอบโครงการจัดตั้งโพธิวิद्याลัยก็เสนอโครงการจัดตั้ง โพธิวิद्याลัยและหลักสูตรต่อสภามหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง

ซึ่งการนำเสนอครั้งนี้ กรรมการสภามหาวิทยาลัย ได้ตั้งคำถาม ตั้งข้อสงสัย วิจารณ์ให้ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อโพธิวิद्याลัยหลายประเด็น (อ่าน...ปฐมบทและร่องรอยโพธิวิद्याลัย. 2551 : 122-160)

อย่างไรก็ตาม มีคำถาม มีความต้องการข้อมูลรายละเอียดของกระบวนการเพิ่มเติมจากกรรมการ สภามหาวิทยาลัยบางท่าน โดยเฉพาะกระบวนการของโพธิวิद्याลัย ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการได้สรุปกระบวนการ ของโพธิวิद्याลัยที่สำคัญ 3 ประการ ต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยดังนี้

ประการแรก โครงการจัดตั้งโพธิวิद्याลัยมีกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ระบบสังคม และการปฏิรูป การศึกษา มีการลงพื้นที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน จังหวัดสระแก้วตั้งแต่ปี 2548 ภายใต้**โครงการศึกษา กระบวนการสร้างฐานข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบบ้านบ่อลูกวัง และกระบวนการขยาย ผลสู่ชุมชน 6 ชุมชน ที่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว** เพื่อเป็นส่วนหนึ่งขององค์การเบญจภาคี ในโครงการ ผลิตพลังงานทางเลือกตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากนั้นฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้มีการจัดเสวนากลุ่มย่อยอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การจัดสัมมนาวิชาการ 3 ครั้ง คือ

1. จัดให้มีโครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง **การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ** โดยองค์การ เบญจภาคี เพื่อการผลิตพลังงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำและการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ณ ห้องประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว โดยมีภาคีภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมประชุมประมาณ 1,000 คน

2. จัดให้มีโครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง **โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัย แนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงกับการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชน** เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550 ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมี

กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการเข้าร่วมประชุมประมาณ 250 คน

3. จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการ โดยมีประเด็นแนวคิดการจัดทำหลักสูตรการจัดการภูมิสังคม เข้าสู่การแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นในที่ประชุมโรงแรมเอกไพลิน จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 18-19 มกราคม 2551

ประการที่สอง การสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาองค์ความรู้ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะองค์ความรู้การจัดการภูมิสังคมที่เชื่อมโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบูรณาการความรู้เพื่อการเข้าถึงความจริงของโลกและชีวิต ซึ่งฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ได้นำข้อสังเกตของสภามหาวิทยาลัยไปดำเนินการ ด้วยการนำไปสู่การขับเคลื่อนโครงการวิจัยอย่างมีเป้าหมาย โดยขณะนี้โครงการโพธิวิद्याลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อทำงานวิจัย 2 เรื่อง คือ

1. การพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัดสระแก้ว-ปราจีนบุรี ตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษากระบวนการโรงสีข้าวพระราชทานสู่สัมมาชีพชุมชน

2. กระบวนการขับเคลื่อนชุมชน การสร้างและพัฒนาฐานการเรียนรู้ในโพธิวิद्याลัย (9 อำเภอ 15 ฐานการเรียนรู้) เพื่อพลังงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำเพื่อสุขภาพชุมชน แผนการขับเคลื่อนโครงการวิจัยจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การพัฒนา การเรียนการสอนทั้งในระบบและการอบรมหลักสูตรระยะสั้นสู่สัมมาชีพเพิ่มพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการดำเนินการในช่วงเวลาที่ผ่านมากโครงการโพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ร่วมมือกับเครือข่ายหลายภาคส่วนร่วมดำเนินการทดลองอบรมหลักสูตรระยะสั้นหลักสูตร "การพัฒนากสิกรรมธรรมชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง" ให้กับเกษตรกรตามโครงการฟื้นฟูและพักฟื้นเกษตรกรรายย่อยและยากจน โดยได้ดำเนินการมาแล้ว 2 ระยะ

ระยะที่ 1 จำนวน 9 รุ่น รุ่นละ 60 คน ตั้งแต่

- รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 10-14 มีนาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงร่มเกล้าประชารักษ์ ต.หนองตะเคียนบอน อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 21-25 มีนาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านสองสีเจริญ ต.หนองหว้า อ.เขาฉกรรจ์ จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 4-8 เมษายน พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่โรงเรียนอนุบาลวัฒนานคร ต.วัฒนานคร อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 4 ระหว่างวันที่ 25-29 เมษายน พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาสระแก้ว-ปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ ต.ท่าแยก อ.เมือง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 5 ระหว่างวันที่ 9-13 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่อุทยานแห่งชาติปางสีดา ต.ท่าแยก อ.เมือง จ.สระแก้ว

- รุ่นที่ 6 ระหว่างวันที่ 23-27 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 7 ระหว่างวันที่ 6-10 มิถุนายน พ.ศ. 2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 8 ระหว่างวันที่ 20-24 มิถุนายน พ.ศ. 2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 9 ระหว่างวันที่ 4-8 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงร่วมเกล้าประชารักษ์ ต.หนองตะเคียนบอน อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 10 ระหว่างวันที่ 18-22 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว ต.หนองหมากฝ้าย อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 11 ระหว่างวันที่ 25-29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 12 ระหว่างวันที่ 1-5 สิงหาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.ท่าเกษม อ.เมือง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 13 ระหว่างวันที่ 15-19 สิงหาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว

ระยะที่ 2 จำนวน 33 รุ่น รุ่นละ 60 คน ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป ตารางการอบรมเกษตรกรของศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติสระแก้วร่วมกับโครงการโพธิวิชชาลัยและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 33 รุ่นๆ ละ 60 ตั้งแต่เดือนกันยายน 2551-มกราคม 2553

ประการที่สาม การดำเนินงานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกับภาคส่วนต่างๆ ในสังคมนั้น สิ่งที่มาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ดำเนินการไปแล้ว (และบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติในเวลาต่อมา) ก็คือ

(1) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำจังหวัดสระแก้ว ระหว่างภาคีภาคราชการและความมั่นคง ภาคีภาควิชาการ ภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ ภาคีภาคเอกชน และภาคีภาคประชาชน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ในห้องประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

(2) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2551 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการทำงานและกิจกรรมความร่วมมือ ประกอบด้วย

- ส.ป.ก.และ มศว ร่วมมือทางวิชาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนการ

ดำเนินงานด้านการเกษตร การผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายสินค้าเกษตร

- ส.ป.ก. และ มศว จะร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรและชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดินและสร้างชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับโครงการขยายผลองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน

- มศว ให้นุตรหลานเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ประสงค์ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีและผ่านเกณฑ์มาตรฐานการรับนักศึกษาในระบบโควตาของ มศว เข้าศึกษาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นของ มศว

- ส.ป.ก. และ มศว จะกำหนดพื้นที่นำร่องในการจัดสรรที่ดิน เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตทางการเกษตร ให้แก่ผู้ที่จบการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นของ มศว

(3) กำหนดพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเป็นการฝึกงานด้านพัฒนาเกษตรกรและชุมชนสำหรับนิสิตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นของ มศว

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับการอนุมัติให้ใช้โรงสีพระราชทานเป็นฐานการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการของบัณฑิตโพธิวิชาลัย ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปลูกข้าวอินทรีย์ วิสาหกิจชุมชน ที่เชื่อมโยงกับโครงการผู้บริโภคข้าวอินทรีย์ทั้งโรงเรียนสาธิต 3 แห่ง ทั้งนิสิต พนักงานข้าราชการที่ประสานมิตรและองค์กรฯ รวมทั้งโรงพยาบาลอีก 2 แห่ง ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนที่จะขยายส่วนอื่นๆ ต่อไป

การขับเคลื่อนในพื้นที่อีกเรื่องหนึ่งที่น่าไปสู่ความร่วมมือระหว่างโพธิวิชาลัย กับอุทยานแห่งชาติปางสีดา ก็คือ การได้รับพระราชานุญาตให้พื้นที่ตั้งโพธิวิชาลัยเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ซึ่งอยู่ในกระบวนการวางแผนงานร่วมกันโดยโครงการนี้ถือว่า เป็นความร่วมมือในพื้นที่สำคัญยิ่งอีกโครงการหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปสภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติโครงการจัดตั้งโพธิวิชาลัยเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2551 และอนุมัติหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการภูมิสังคม เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2552

(4) บัณฑิตคืนถิ่น โพธิวิชาลัย หลังจากสภามหาวิทยาลัยมีมติโครงการจัดตั้งโพธิวิชาลัยและอนุมัติหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการภูมิสังคมแล้ว มหาวิทยาลัยก็ประกาศรับสมัครนิสิตรุ่นแรกตั้งแต่วันที่ 9-27 กุมภาพันธ์ 2552 โดยการสอบตรง ซึ่งมีผู้สมัครสอบ 134 คน และกำหนดให้มีการสอบในวันที่ 14-15 มีนาคม 2552

การสอบแบ่งเป็นการสอบวิชาพื้นฐานและความถนัด รวมถึงการสอบด้านวิชาการต่างๆ ในวันที่ 14 มีนาคม 2552 ณ อาคารอเนกประสงค์ โพธิวิชาลัยฯ ซึ่งการสอบมีทั้งข้อสอบวัดผลทางวิชาการที่ได้มาตรฐานเช่นเดียวกับการสอบเข้าศึกษาต่อของนิสิตคณะอื่นๆ จากสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มศว แล้ว ในช่วงเข้ายังมีทดสอบทฤษฎี องค์ความรู้ทางวิชาการ ข้อสอบจากโพธิวิชาลัยในภาคบ่าย ผู้เข้าสอบทุกคน เปลี่ยนเครื่องแต่งกายจากชุดเครื่องแบบนักเรียนเป็นชุดลำลองที่ทะมัดทะแมง ทั้งชาย-หญิง เพื่อเตรียมการสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งคณะกรรมการสอบของโพธิวิชาลัย ได้จัดเตรียมไว้ ใน 4 ฐานการสอบปฏิบัติด้วยกัน ซึ่ง

การสอบนั้นมีคณะกรรมการคุมสอบและปล่อยตัวในการสอบแบบหมุนเวียนไปตามจุดสอบ 4 ฐาน ที่ผู้สอบแต่ละกลุ่มจะต้องเข้าสอบ ฐานสอบภาคปฏิบัติทั้ง 4 ประกอบไปด้วย

ฐานภูมิปัญญาและการแก้ปัญหา ฐานนี้เป็นฐานที่แม้ไม่ได้เน้นการลงปฏิบัติการณ์ในพื้นที่เกษตรกรรม แต่กรรมการผู้สอบได้จัดเตรียมสิ่งของ วัสดุจากสิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิตประจำวันของผู้สอบ จำนวน 7 ชนิด ไม่ว่าจะเป็น กล้องกระดาษ จักรยาน กิ่งและใบยูคาลิปตัส ปุ๋ยเคมี เมล็ดข้าวกล้อง ฯลฯ ให้ผู้สอบได้เขียนบรรยายมุมมอง ทักษะคิด หรือข้อมูลตามฐานคิดของตน โดยเชื่อมโยงโจทย์ที่แต่ละคนจับฉลากได้ กับวิถีชีวิต แนวความคิด การวิพากษ์ หรือกับโพธิวิद्याลัย

ฐานกระบวนการสร้างบ้านแปงเมือง หรือเรียกกันในวันสอบอย่างเรียบง่ายว่า ฐานทดสอบพื้นฐานการทำบ้านดิน ซึ่งในฐานนี้ผู้สอบจะต้องได้รับการทดสอบกระบวนการสร้างอาคารด้วยดิน มุ่งเน้นการให้ผู้สอบตระหนักถึงคุณค่าของวัสดุธรรมชาติ ภูมิแผ่นดินเป็นการสร้างที่อยู่อาศัยโดยใช้วัสดุที่ไม่เบียดเบียนต่อชีวิตอื่นในธรรมชาติ

ฐานกลีกรรม หรือ ฐานการปฏิบัติการณ์ด้านา ผู้สอบจะต้องลงพื้นที่แปลงนาข้าวในโพธิวิद्याลัยเพื่อปฏิบัติการณ์ด้านา โดยกรรมการและชาวบ้านจะแจกจ่ายต้นข้าวกล้าให้แก่ผู้สอบเพื่อลงด้านา ฐานนี้ไม่ต่างกับฐานที่ผ่านมาคือ ผู้สอบจะต้องลงสัมผัสกับการทำงานของเกษตรกรในแบบหัวไว ใจสู้

ฐานธรรมชาติ เป็นฐานที่ผู้สอบจะได้พบกับโจทย์ คือ พันธุ์ไม้ต่างๆ ที่ปลูกเรียงรายและเกิดตามธรรมชาติอยู่ในพื้นที่โพธิวิद्याลัย (ป่าชั้นริมห้วย) เป็นการทดสอบด้านประสบการณ์ความรู้ การรู้จักชนิดของพันธุ์ไม้และการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ไม้เหล่านั้น

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการสอบในวันแรก ซึ่งนอกจากจะเป็นการสอบคัดเลือกผู้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่เป็นวิถีการสอบใหม่แล้ว ยังสอดคล้องกับการเรียนในหลักสูตรการจัดการภูมิสังคมที่เน้นการเข้าถึงความจริงของธรรมชาติอีกด้วย

ในวันที่ 15 มีนาคม 2552 ผู้เข้าสอบทำการสอบสัมภาษณ์กับคณะกรรมการวิชาการจากโพธิวิद्याลัย มศว

การสอบคัดเลือกทั้งสองวัน ได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชนจำนวนมาก ที่เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการสอบครั้งนี้

ขณะนี้การสอบคัดเลือกได้เสร็จสิ้นกระบวนการ มีผู้ผ่านการคัดเลือกและเข้ารับกรรายงานตัวเป็นนิสิตโพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 47 คน ซึ่งมาจากทุกพื้นที่ของจังหวัดสระแก้ว นิสิตโพธิวิद्याลัยจะได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาตลอดหลักสูตร 4 ปี จากมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ซึ่งการเรียนการสอนของโพธิวิद्याลัยได้ยึดปรัชญา “พัฒนาความเป็นคนด้วยวิถีธรรมจริยะ”

สำหรับเรื่องของงบประมาณสนับสนุนและดำเนินงานกิจกรรมโครงการโพธิวิद्याลัย สรุปได้ดังนี้

1. งบประมาณจากภาคธุรกิจเพื่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

บริษัทน้ำตาขออนแก่น จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือกลุ่ม KSL ในฐานะภาคีภาคเอกชน หนึ่งในองค์กรเบญจภาคี ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในบริจาคมอบทุนการก่อสร้างและทุนการศึกษาเพื่อการดำเนินการจัดตั้งโพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว โดยได้มีการสนับสนุนดังรายการต่อไปนี้

- มอบที่ดินจำนวน 81 ไร่ ที่ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มูลค่าประมาณ 5,000,000 บาท เพื่อเป็นสถานที่จัดตั้งโพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว
- มอบเงินเพื่อช่วยค่าดำเนินการก่อสร้างอาคารทรงงาน อาคารอเนกประสงค์และแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน (เพื่อการพึ่งตนเอง) มูลค่าประมาณ 20,000,000 บาท
- มอบทุนการศึกษาให้กับนิสิตโพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว เป็นจำนวนเงิน 3,000,000 บาท

2. งบประมาณแผ่นดินและเงินรายได้

โพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว ได้ดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 ได้ดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ จากงบประมาณเงินรายได้ และงบประมาณแผ่นดินดังต่อไปนี้

- โครงการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยองค์กรเบญจภาคี เพื่อการผลิตผลงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำและการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ในวันที่ 30 มีนาคม 2550 ณ หอประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว งบประมาณที่ใช้ทั้งหมด 162,328 บาท
- โครงการสัมมนาวิชาการเรื่อง “ชุมชนพิจารณาเพื่อโครงการต้นแบบโพธิวิद्याลัย” ในวันที่ 17 มกราคม 2551 ณ วัดพุทธนิสาร ต.หนองหมากฝ้าย อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว จำนวนงบประมาณที่ใช้ทั้งสิ้น 85,636 บาท
- โครงการสัมมนาวิชาการเรื่อง การสร้างห้องเรียนชุมชน “โพธิวิद्याลัย” ในวันที่ 25 มกราคม 2551 ณ อาคารอเนกประสงค์ โพธิวิद्याลัย จ.สระแก้ว งบประมาณประชาสัมพันธ์โครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน จำนวนงบประมาณที่ใช้ทั้งสิ้น 98,010 บาท
- โครงการ วันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 28 วันที่ 28 มกราคม 2551 งบประมาณ 2,053,565.16 บาท
- โครงการสัมมนาพัฒนาวิทยากร 9 ฐานการเรียนรู้ โครงการต้นแบบ “โพธิวิद्याลัย”

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว ในวันที่ 2-6 มีนาคม 2551 ณ โภธิวิทยาลัย ต.หนองหมากฝ้าย อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว จำนวนงบประมาณที่ใช้ทั้งสิ้น 82,700 บาท

- โครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง โครงการจัดตั้งโภธิวิทยาลัย แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชน ในวันที่ 5 มิถุนายน 2551 ณ ห้องประชุม ชั้น 3 อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่องฯ จำนวนงบประมาณที่ใช้ทั้งสิ้น 194,910 บาท
- โครงการสัมมนาและพิธีเปิดฐานการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการโภธิวิทยาลัย โรงเรียนข้าวพระราชทานบ้านคลองทรายและการแถลงข่าว ในวันที่ 16 ธันวาคม 2551 ณ โรงเรียนข้าวพระราชทานบ้านคลองทราย และโภธิวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จ.สระแก้ว จำนวนงบประมาณที่ใช้ทั้งสิ้น 150,635 บาท
- ได้รับเงินงบประมาณแผ่นดินสร้างหอพักนิสิตโภธิวิทยาลัย มศว สระแก้ว 17,000,000 บาท

อนึ่ง เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2552 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชัยวุฒิ บรรณวัฒน์) ได้เดินทางมาติดตามความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พร้อมมีบทบาทอย่างสำคัญ ทำให้ โภธิวิทยาลัย มศว สระแก้ว ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณแผ่นดิน ปี 2553 สร้างชุดอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 133 ล้านบาท ซึ่งก็ส่งผลทำให้โภธิวิทยาลัย จ.สระแก้ว มีความพร้อมทางกายภาพ สำหรับโครงการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อสังคมภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามจุดมุ่งหมาย

ขณะเดียวกัน นายชัยวุฒิ บรรณวัฒน์ ได้ผลักดัน และขยายผลให้เกิดโครงการโภธิวิทยาลัย จ.ตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ชายแดนพม่า โดยจะเชื่อมโยงกับโครงการชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จพระเจ้า" เป็นแห่งแรก ซึ่งได้รับงบประมาณในการจัดตั้งปีงบประมาณ 2553-2554 จำนวน 175 ล้านบาท และงบประมาณสร้างหอพักนิสิตโภธิวิทยาลัย ที่ มศว องครักษ์อีก 100 ล้านบาท

3. ทุนจากสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ปี 2552)

บทบาทสำคัญในองค์กรเบญจภาคีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คือ บทบาทในด้านการพัฒนาด้านวิชาการ ในฐานะภาคีภาควิชาการ โภธิวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว ได้สนับสนุนและเคลื่อนไหวยานด้านการศึกษาแบบชุมชนมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง จึงได้รับทุนสนับสนุนในการดำเนินงานโครงการวิจัยเพื่อที่จะขับเคลื่อนการจัดทำโครงการด้านการวิจัย จัดระบบข้อมูลและถอดบทเรียน ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการย่อยของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสุขภาวะชุมชน พื้นที่จังหวัดสระแก้ว สำหรับโครงการด้านการวิจัยจัดระบบข้อมูลและถอดบทเรียน แบ่งเป็นกรณีศึกษา 2 โครงการด้วยกัน คือ

- โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาตามพระราชดำริ: กรณีศึกษาพื้นที่สระแก้ว กระบวนการพัฒนาโรงเรียนพระราชนิเวศน์บ้านไร่ชุมชน ได้รับงบประมาณในการดำเนินโครงการวิจัย จำนวน 600,000 บาท
- โครงการพัฒนาฐานการเรียนรู้ทั้งในและนอกโภธิวิทยาลัย (กระบวนการขับเคลื่อนชุมชน การสร้าง

และพัฒนา 14 ฐานการเรียนรู้ จาก 9 อำเภอ และ 1 ฐานการเรียนรู้ในพื้นที่โพธิ์วิทยาลัย สู้สัมมาชีพ และสุขภาพชุมชน) ได้รับงบประมาณในการดำเนินโครงการวิจัย จำนวน 1,500,000 บาท

สรุป

โพธิ์วิทยาลัย เป็นทั้งสัญลักษณ์ของกรวิพากษ์ระบบการศึกษาด้วยการกระทำ เป็นทั้งภาพสะท้อนของการศึกษาแบบทางเลือก ที่มีได้กำหนดแบบไว้แบบเดียว ตั้งเกณฑ์ไว้แบบเดียว เพื่อใช้กับการศึกษาทั้งประเทศ ทั้งๆ ที่พื้นที่สังคมไทยมีอัตลักษณ์ มีความแตกต่างเชิงบริบทหลายมิติ นอกจากนั้น โพธิ์วิทยาลัยยังต้องการตอบคำถามเรื่องการศึกษากับวิกฤติของประเทศ การศึกษากับการเปิดพื้นที่ให้กับผู้ด้อยโอกาส

ที่สำคัญ โพธิ์วิทยาลัยกำลังท้าทายระบบการศึกษาปัจจุบันที่คิดถึงการศึกษแบบเอากำไรหรือการศึกษาเพื่อการค้า กับการจัดการศึกษาเพื่อการให้ เพื่อสร้างความดีงาม เพื่อการเกื้อกูลช่วยเหลือ เพื่อร่วมกันพัฒนาทุกด้านสู่ความยั่งยืนและสมดุล ซึ่งก็เพื่อพิสูจน์ว่า แนวคิดประการหลังนี้ จะสามารถอยู่ได้หรือไม่ สามารถทำให้ผู้คนจากทุกภาคส่วนเห็นคุณค่าแล้วจึงช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนหรือไม่

และสิ่งสุดท้ายก็คือ โพธิ์วิทยาลัยจะสามารถให้ข้อคิดกับผู้คนในสังคมไทย (หรือแม้แต่ในประชาคมมศว) ได้หรือไม่ว่า กระบวนการของโพธิ์วิทยาลัย คือ กระบวนการก้าวข้ามลัทธิสีนิยม ก้าวข้ามความขัดแย้งและการเผชิญหน้าแบบอคตินิยม เพื่อร่วมมือกันทำในสิ่งที่มีคุณค่ากว่า

อีกนัยหนึ่งก็คือ เพื่อยืนยันว่า **ปรัชญาของมหาวิทยาลัยสูงกว่าการเมือง**
การเมืองทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย